

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף נט

רבי יוחנן מתרץ שהזוג נשאר טמא גם לאחר שניטל העינבל הואיל וראוי לגמע (= להשקות) בו מים לתינוק.

משמע מדברי רבי יוחנן שאף שהכלי כבר לא ראוי למלאכתו הראשונה בכל זאת הוא נשאר טמא משום שהוא ראוי למלאכה אחרת.

הגמרא מקשה שהרי רבי יוחנן סובר שכלי שלא ראוי למלאכתו הראשונה הרי הוא נטהר מטומאתו, כפי שלמדנו בברייתא:

נאמר לגבי טומאת מדרס הזב "וְכֵן הָכֵלִי אֶפְסָר יִשֵּׁב עָלָיו וְטָמְא", דהיינו שאם זב ישב על כלי הרי הוא נטמא בטומאת מדרס. אבל אם ישב הזב על 'סאה' (= כלי המיוחד למדוד בו סאה) או על 'תרקב' (= כלי המיועד למדוד בו חצי סאה) הכלי לא נטמא, משום שהפסוק "אֶפְסָר יִשֵּׁב עָלָיו" בא ללמדנו שאין הזב מטמא בטומאת מדרס אלא את מה שמיוחד לישיבה, אבל אם הוא יושב על כלי העשוי למדידה אינו נטמא שהרי אומרים לו לזב 'עמוד ונעשה מלאכתנו' (= עמוד מהכלי ונעשה בו את מלאכתנו למדוד בו).

וכן אם ישב הזב על דבר העשוי לישיבה והוא נטמא בטומאת מדרס, ואח"כ נחלק הדבר וכבר אינו ראוי יותר לישיבה, פקעה ממנו טומאת מדרס. ואף שחלקי הדבר ראויים עדיין למלאכה ומקבלים טומאה אחרת, בכל זאת טומאת מדרס כבר לא שייכת בהם משום שאנו אומרים 'עמוד ונעשה מלאכתנו', כלומר נעשה את מלאכתו הראשונה שהיינו יושבים עליו, והרי כבר אי אפשר לשבת עליו ולכן הוא טהור מטומאת מדרס.

רבי אלעזר אומר שרק לגבי טומאת מדרס אומרים 'עמוד ונעשה מלאכתנו' אבל לא לגבי טומאת מת, כלומר כלי שנטמא במת ואח"כ נשבר וכבר אינו ראוי למלאכתו הראשונה אלא רק למלאכה אחרת שאינה מעין מלאכתו הראשונה, הרי הוא נשאר טמא בטומאת מת כיון שהוא ראוי לאיזו שהיא מלאכה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

רבי יוחנן אומר שאף בטמא מת אומרים 'עמוד ונעשה מלאכתנו', ואם הכלי לא עושה מעין מלאכתו הראשונה הרי הוא נטהר מטומאתו, וא"כ דבריו כאן סותרים את מה שאמר למעלה שהזוג מקבל טומאה הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק (= שאין זה מעין מלאכתו הראשונה שהיא להשמיע קול).

וכן ראינו שלדעת רבי יוחנן צריך שהכלי יעשה מעין מלאכתו הראשונה מהמשנה במסכת כלים: סנדל של בהמה העשוי ממתכת (= שלא ינזקו פרסותיה מהאבנים) מקבל טומאה. לדעת רב הטעם הוא משום שראוי לשתות בו מים במלחמה וא"כ הוא תשמיש לאדם, לדעת רבי חנינא הואיל וראוי לסוך בו שמן במלחמה, ולדעת רבי יוחנן הוא טמא הואיל ובשעה שהוא בורח מהקרב הוא מניחו ברגליו ורץ על הקוצים והברקנים. מוכח שלדעת רבי יוחנן צריך שהכלי ישמש מעין מלאכתו הראשונה (= לצורך סנדל).

כלילא: תכשיט שקושרת על מצחה מאוזן לאוזן. יש שעשוי מ'אניסכא' כלומר מזהב או כסף, ויש שעשוי מ'ארוקתא' כלומר רצועה שמצוירת בזהב ואבנים טובות, והיא חשובה פחות מאניסכא.

קמרא: אבנט / חגורה חשובה, יש שעשוי מזהב ויש שעשוי מרצועה שיש בה משבצות זהב ואבנים טובות. שאל רבינא את רב אשי: האם מותר לצאת עם 'קמרא' מעל חגורה פשוטה? (= למרות שאסור לצאת עם שתי חגורות זו על גבי זו משום שאין זה דרך מלבוש וזה נחשב כ'משא', יתכן שבזה מותר כיון שהוא שם חגורה חשובה שעשויה לנוי על גבי חגורה פשוטה שעשויה למלבוש). רב אשי השיב לו ששתי חגורות זה משא, ואסור.

למדנו במשנה לעיל שלא תצא בטבעת שאין לה חותם, ואם יצאה פטורה מחטאת: משמע שכשיש לה חותם היא חייבת חטאת (= שאין זה תכשיט אלא משא). והרי למדנו (במסכת כלים) שטבעת נחשבת לתכשיט בין אם יש לה חותם ובין אם לא? אלא משנתינו היא כרבי נחמיה שסובר שהולכים בטבעת אחרי החותם, וכיון שאין

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

דרכה של אשה לחתום לכן טבעת עם חותם היא אינה תכשיט. והמשנה במסכת כלים היא כדעת רבנן שעיקר הטבעת היא גוף הטבעת, ואף כשיש לה חותם היא תכשיט. וכן למדנו בברייתא שלדעת רבי נחמיה לגבי קבלת טומאה הולכים בטבעת אחר החותם. ובעול שעל הבהמה הולכים אחר סימלוניו, כלומר אחר היתדות התחובים בו שבהם מכניסים את צואר הבהמה, ואם הם ממתכת הם טמאים. בקולב (= עמוד מעץ שקבועים בו מסמרים ותולים עליהם אבנטים ורצועות למכור) הולכים אחר המסמרים. בסולם הולכים אחר שליבותיו. בערסא (= מאזניים גדולות מעץ) הולכים אחר השלשלות שבהם תלויים כפות המאזניים.

מושגים בדף

טומאת מדרס: אם זב ישב על כלי הרי הוא נטמא אפילו אם לא נגע בו, כגון עשר מצעות זו על גבי זו והזב יושב או שוכב על העליונה נטמאו כולם.

